

Kúria
végzése

Az ügy száma: Bfv.II.1.389/2021/14.
A határozat szintje: felülvizsgálat
A tanács tagjai: Dr. Harangozó Attila, a tanács elnöke
Dr. Boros Tibor, előadó bíró
Dr. Somogyi Gábor, bíró
Az eljárás helye: Budapest
Az eljárás formája: tanácsülés
Az ülés napja: 2022. november 2.
Az ügy tárgya: csalás büntette
Terhelt: IV. rendű
Elsőfok: Budai Központi Kerületi Bíróság, 5.B.1291/2011/232., ítélet, tárgyalás, 2019. november 4.
Másodfok: Fővárosi Törvényszék, 31.Bf.7151/2020/17., ítélet, nyilvános ülés, 2021. március 2.
Az indítvány előterjesztője: a IV. rendű terhelt védője
Az indítvány iránya: a IV. rendű terhelt javára

Rendelkező rész

A Kúria a csalás büntette miatt I. rendű terhelt és társai ellen folyamatban volt büntetőügyben a IV. rendű terhelt védője által előterjesztett felülvizsgálati indítványt elbírálv a Budai Központi Kerületi Bíróság 5.B.1291/2011/232. számú és a Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság 31.Bf.7151/2020/17. számú ítéletét a IV. rendű terhelt tekintetében hatályában fenntartja.

A Kúria végzése ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye és ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

Indokolás

[1] **I.** A Budai Központi Kerületi Bíróság a 2019. november 4-én kihirdetett 5.B.1291/2011/232. számú ítéletével a IV. rendű terheltet bűnösnek mondta ki tártstettesként elkövetett csalás büntetében [Btk. 373. § (1) bekezdés, (4) bekezdés c) pont] és ezért őt 8 hónap – végrehajtásában 1 év 8 hónap próbaidőre felfüggesztett – börtön fokozatú szabadságvesztésre ítélte azzal, hogy a szabadságvesztés végrehajtásának elrendelése esetén a legkorábban a büntetés kétharmad részének kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra.

[2] A védelmi fellebbezések nyomán eljáró Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság a 31.Bf.7151/2020/17. számú ítéletével az elsőfokú ítéletet megváltoztatta, a IV.

rendű terhelt büntetését 400 napi tétel, napi tételenként 1.500 forint, összesen 600.000 forint pénzbüntetésre enyhítette.

[3] A felülvizsgálatban irányadó tényállás szerint I. rendű terhelt és II. rendű terhelt élettársak, míg I. rendű és V. rendű terheltek gyermekkori barátok voltak.

[4] II. rendű terhelt élettársa, I. rendű terhelt tudtával 2008 év elején újsághirdetést adott fel azzal a szöveggel, hogy élettársat keres. A hirdetésre 2008 év elején telefonon jelentkezett sértett, akivel II. rendű terhelt személyesen is találkozott és ennek során személyi körülményeiről a sértettet kikérdezte. II. rendű terhelt megtudta, hogy a sértett pszichiátriai betegsége miatt rokkantnyugdíjas, szüleivel él együtt, de a közös lakhelyük a ... szám alatti lakás ingatlan az ő tulajdonában van.

[5] II. rendű terhelt rábeszélte a gondolkodás zavarával járó, tudathasadásos elmezavarban szenvedő, ezáltal betegségéből eredően könnyen és kóros mértékben befolyásolható sértettet, hogy a bankszámlájáról vegyen fel készpénzt, amit közösen elkölthetnek és hogy a zálogban lévő ékszereit ki tudja váltani. A sértett 2008. február 26. napján két részletben, 50.000 forint, valamint 60.000 forint, összesen 110.000 forint készpénzt vett fel, amelyet átadott a II. rendű terheltnak.

[6] A sértett befolyásolhatóságát kihasználva, I. rendű és II. rendű terheltek elhatározták, hogy megszerzik a sértett lakását. A II. rendű terhelt miután a sértett bizalmát elnyerte és a sértett gyengéd érzelmeket kezdett táplálni irányába, elhitette a sértettel, hogy hozzá szeretne menni feleségül, de nagy lakodalmat szeretne, amihez pénzre volt szüksége. Ezen valótlan okra hivatkozással az I. rendű terhelttel együtt felvetették a sértettnek, hogy a tulajdonában álló lakásra vegyen fel kölcsönt, amiből a lakodalmat meg lehet rendezni. Valódi szándékuk azonban az volt, hogy a sértett lakásának eladásával nagyobb összegű pénzhez jussanak.

[7] Az I. rendű terhelt az V. rendű terheltet hívta segítségül a sértett lakásának eladásához. V. rendű terhelt – tudva az I. rendű és II. rendű terheltek csalárd pénzszerzési szándékáról – remélve, hogy a lakás eladásából származó pénzből ő is részesedéshez jut, régi ismerősének a IV. rendű terheltnak ajánlotta fel az ingatlant megvásárlásra.

[8] Ezt követően V. rendű terhelt egy találkozót szervezett, amely találkozóra a sértettet az I. rendű terhelt szállította. Ekkor került sor a IV. rendű terhelt és a sértett közötti megbeszélésre.

[9] 2008. február 29. napján I. rendű, V. rendű, II. rendű terheltek a IV. rendű terhelt által korábbról már ismert, III. rendű terhelt ügyvédi irodájához szállították a sértettet, ahol megjelent a IV. rendű terhelt is, valamint tanú 1, aki magát a IV. rendű terhelt ügyvédjének adta ki.

[10] A sértettnek az adott helyzetben elvárható viselkedéstől eltérő, befolyásolt állapota a helyszínen tartózkodó I., II., IV. és V. rendű terhelt számára világosan felismerhető volt. A III. rendű terhelt a IV. rendű terhelt előadása alapján egy adás-vételi szándékról szóló tényvázlatot készített, amelynek alapján az adásvételi szerződés előkészítésére is sor került úgy, hogy a sértettnek soha nem állott szándékában a szülei által lakott ingatlan értékesítése, ebbéli, befolyásmentes szándékát soha egyetlen terhelten sem közölte.

[11] Az ügyvédi irodában a tényvázlat és az adásvételi szerződés is aláírásra került a felek által, a szerződés tartalma szerint az ingatlant, két haszonélvezeti joggal terhelten és lakottan vásárolta meg a IV. rendű terhelt 4.250.000 forintért. A vételár a helyszínen készpénzben II. rendű terheltnak került átadásra, a pénz nagy része a II. rendű és az I. rendű terheltnél maradt, 1.000.000 forint körüli összeg az V. rendű terhelthez kerül, a sértett a pénzből nem kapott.

[12] Az adásvételi szerződést a III. rendű terhelt nyújtotta be a földhivatalhoz, amelynek alapján 2008. május 26. napján az ingatlan tulajdonosaként a IV. rendű terhelt bejegyzésre került. A terheltek magatartásukkal a sértettnek 3.658.000 forint kárt okoztak, amely nem térült meg.

[13] Az ingatlant 2008. május 27-én kelt adásvételi szerződéssel a tanú 1 által képviselt cég vásárolta meg a IV. rendű terhelttől 4.500.000 forint vételárért.

[14] **II.** A bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen a IV. rendű terhelt védője terjesztett elő felülvizsgálati indítványt a IV. rendű terhelt javára, és annak alapjaként a Be. 648. § a) pontjának, valamint Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontjának rendelkezéseire hivatkozott.

[15] A védő indítványának indokolásában előadta, hogy a IV. rendű terhelt vonatkozásában a csalás megállapításához szükséges jogtalan haszonszerzési célzat nem állapítható meg, mivel az ingatlan felek által kölcsönösen kialakított vételárát, a 4.250.000 forintot készpénzben kifizette a sértettnek. Az első- és a másodfokú eljárás során sem került cáfolásra annak ténye, hogy az ingatlan vételárát nem fizette volna ki a sértett részére. Jogtalan haszon a IV. rendű terheltnél nem realizálódott, és a másodfokú bíróság ítéletének indokolásában kifejtette, hogy a sértett a tényvázlat aláírásakor tisztában volt azzal, hogy milyen jogügyletet kíván kötni a IV. rendű terhelttel, aki soha nem idézett elő téves képzeteket – nem ejtette tévedésbe – a sértettet.

[16] Kifejtette, hogy a csalás másik elkövetési magatartása a tévedésben tartás. Ebben az esetben az elkövetőnek nincs szerepe a tévedés kialakulásában, de a sértett tévedését felismerve kihasználja azt. A IV. rendű terhelt eleve nem ismerhette fel, hogy a sértett már tévedésben van, hiszen, ha el is fogadjuk a bíróságok által levont következtetést, akkor is az állapítható meg, hogy az esetleges tévedést már I. rendű és II. rendű terheltek kialakíthatták a sértettben, azonban az, hogy ezt a IV. rendű elítélt felismerte és ezért került sor a szerződés megkötésére, nem bizonyított.

[17] Indokai szerint a törvény a csalás vonatkozásában az eredményt továbbra is kárként határozza meg. A bűncselekmény megvalósulásához az elkövetési magatartás és az eredmény között okozati összefüggésnek kell fennállnia. Jelen esetben kárról egyáltalán nem beszélhetünk, mivel az ingatlan magasabb vételáron került értékesítésre, mint a piaci ár, illetve a vételár a IV. rendű terhelt által kifizetésre került.

[18] Kitért arra is, hogy a bűncselekmény minősített esete sem állapítható meg a terheltek terhére, mivel a lefolytatott bizonyítási eljárás alapján, különös figyelemmel a szakértő 1 által előterjesztett szakvéleményben írtakra nem állapítható meg, hogy a terheltek a sértett fogyatékoságát felismerték, felismerhették, és különösen igaz ez III. rendű és IV. rendű terheltekre. Szakértő 2 is csak azt észlelte a sértettnél, hogy nehézkesen fejezi ki magát, ezért mindent elmagyarázott neki, meg is kérdezte a sértettől, hogy nem áll-e gondnokság alatt.

[19] Mindezek alapján a IV. rendű terhelt védője elsődlegesen arra tett indítványt, hogy a Kúria a Be. 662. § (2) bekezdés a) pontja alapján a jogerős ítéletet változtassa meg és a terheltet mentse fel a terhére rótt cselekmény vádja alól, másodlagosan pedig a Be. 663. § (1) bekezdése alapján az ítéletet helyezze hatályon kívül, és az első- vagy másodfokon eljáró bíróságot utasítsa új eljárás lefolytatására.

[20] A Legfőbb Ügyészség a BF.22/2022/2. számú átiratában a felülvizsgálati indítványt részben kizártnak, részben alaptalannak tartotta.

[21] Kifejtette, hogy a Be. 650. § (2) bekezdése alapján a felülvizsgálati eljárásban a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás nem támadható. A sértett gyenge szellemi képességei a IV. rendű terhelt előtt is ismertek voltak, ami lehetővé tette a megtévesztő magatartás megállapítását a IV. rendű terhelt tekintetében is. A védő a tényállást

támadta amikor azt vitatta, hogy a IV. rendű terhelt nem volt tisztában a sértett tényleges szándékával, hogy a lakás eladása nem állt szándékában, ennek ellenére adásvételi szerződést kötött vele. A tényállást támadta akkor is, amikor azt állította, hogy a vételár kifizetése a sértett kezéhez történt, míg az irányadó tényállás szerint a IV. rendű terhelt azt a II. rendű terheltnek adta át. E tekintetben a felülvizsgálat tehát kizárt.

[22] Kitért arra is, hogy a IV. rendű terhelt esetében azonosíthatók a csalás törvényi tényállásának elemei is, ezért a cselekmény minősítése törvényes.

[23] Mindezek alapján a Legfőbb Ügyészség indítványozta, hogy a Kúria a Be. 662. § (1) bekezdés a) pontja alapján a megtámadott jogerős határozatot hatályában tartsa fenn.

[24] **III.** A felülvizsgálati indítvány nem alapos.

[25] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, amely a Be. 648. §-a értelmében kizárólag a bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen, és a Be. 649. §-ában megjelölt anyagi és eljárási okokból vehető igénybe. A felülvizsgálati okok törvényben meghatározott köre nem bővíthető, az ott meghatározottakon kívül más okból felülvizsgálatnak nincs helye.

[26] A Be. 650. § (2) bekezdése szerint a felülvizsgálati indítványban a jogerős határozat által megállapított tényállás nem támadható. Ennek megfelelően a Be. 659. § (1) bekezdése rögzíti, hogy a felülvizsgálati eljárásban a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó, a bizonyítékok ismételt egybevetésének, eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye.

[27] A tényállás irányadó jellege azt jelenti, hogy a felülvizsgálat során nemcsak maga a tényállás, hanem mindaz, ami a tényállás megállapításához vezetett, támadhatatlan. Következésképp a tényállás megalapozottsága, a bizonyítékok mikénti mérlegelése sem külön-külön, sem pedig egymás viszonyában nem vizsgálható.

[28] A felülvizsgálat során tehát a jogerős határozatban megállapított tényállás megalapozottsága, a bizonyítékok mikénti mérlegelése nem vizsgálható, az eljáró bíróságok által levont jogi következtetések – így a bűnösség megállapításának és a cselekmény jogi minősítésének – helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével bírálható el.

[29] Az indítványozó azzal az igénnyel lépett fel, hogy a bizonyítékok eltérő értékelésével a Kúria olyan tényállást állapítson meg, amely a felmentésére vezethet.

[30] Ebben a részében a felülvizsgálat törvényben kizárt.

[31] A Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontja alapján felülvizsgálati ok, ha a bíróság a jogerős ügydöntő határozatában a terhelt büntetőjogi felelősségét a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével állapította meg.

[32] A Btk. 373. § (1) bekezdése szerint, aki jogtalan haszonszerzés végett mást tévedésbe ejt, vagy tévedésben tart, és ezzel kárt okoz, csalást követ el.

[33] A törvényi tényállás megvalósulásának három, egymást kiegészítő okozati összefüggés megléte a feltétele. A megtévesztő magatartásnak kell előidéznie a passzív alany tévedését, ehhez képest arra alkalmasnak, szándékosnak (és értelemszerűen más által elkövetettnek) kell lennie.

[34] E tévedésnek kell kiváltania a megtévesztett személy vagyoni jogi rendelkezését. Végül a megtévesztett személy vagyoni jogi rendelkezése és a bekövetkezett kár között szintén okozati összefüggésnek kell fennállnia.

[35] A csalás esetében tehát a kárt nem közvetlenül az elkövető megtévesztő magatartása, hanem a megtévesztett sértett vagyoni jogi rendelkezése okozza. A tévessel megvalósítható tévedésbe ejtés, a hamis tudattartalom tettes általi kialakítása a passzív alanyban történhet

legális jellegű, a sértett szándékától eltérő polgári jogi ügylet aláíratásával, a sértett gondolkodásbeli fogyatékoságának kihasználásával is.

[36] A jogtalan haszonszerzés nem önálló tényállási elem, hanem a megtévesztő, tévedésben tartó magatartás célzata. A célzott haszon tényleges megszerzése azonban már nem tartozik a tényállás keretei közé, azon túlnyúlik, és ezért a csalás miatti bűnösség megállapítása szempontjából közömbös.

[37] Az irányadó tényállás – az indítványban foglaltakkal ellentétben – a terheltek, mint társtettesek tévedésbe ejtésben megnyilvánuló elkövetési magatartását, jogtalan haszonszerzési célzatát és az ezzel okozati összefüggésben bekövetkezett kárra vonatkozó tényeket egyértelműen tartalmazza:

[38] A II. rendű terhelt a gondolkodás zavarával járó, tudathasadásos elmezavarban szenvedő, ezáltal könnyen és kórosan befolyásolható sértett befolyásolhatóságát ki is alakította, annak valótlan hangoztatásával, hogy hozzá szeretne menni feleségül (tévedésbe ejtés).

[39] A sértett érzelmeit kihasználva az I. rendű és II. rendű terheltek elhatározták, hogy megszerzik a sértett lakását.

[40] Az I. rendű terhelt a II. rendű terhelt valótlan hivatkozására, – hogy nagy lagzit szeretne –, vetette fel a sértettnek, hogy a tulajdonában álló ingatlanra vegyen fel kölcsönt, valódi szándékuk azonban a sértett lakásának eladására, nagyobb összegű pénzhez jutásra irányult (jogtalan haszonszerzés).

[41] Az V. rendű terhelt – tudva I. rendű és II. rendű terheltek csalárd pénzszerzési szándékáról – a részesedés reményében régi ismerősének, a IV. rendű terheltnek ajánlotta fel a sértett ingatlanát megvásárlásra.

[42] A sértettet I., II., és V. rendű terheltek a IV. rendű terhelt által ismert ügyvéd irodájába szállították.

[43] Az ügyvédi irodában a sértett befolyásolt állapota a terheltek számára világosan felismerhető volt, és az eljáró ügyvéd a IV. rendű terheltnek – a sértett megkérdezése nélküli – előadása alapján az adásvételre vonatkozó tényvázlatot, majd annak alapján adásvételi szerződést készített úgy, hogy a sértettnek az ingatlan értékesítése nem állt szándékában, ebbéli, befolyásmentes szándékát soha egyik terhelttel – így a IV. rendű terhelttel sem – közölte (tévedésbe ejtés).

[44] Az ingatlant, két haszonélvezeti joggal terhelten és lakottan vásárolta meg a IV. rendű terhelt 4.250.000 forintért, azonban a vételár a helyszínen készpénzben a II. rendű terheltnek került átadásra. A pénz nagy része a II. rendű és az I. rendű terheltnél maradt, 1.000.000 forint körüli összeg az V. rendű terhelthez kerül, a sértett a pénzből nem kapott.

[45] 2008. május 26. napján az ingatlan tulajdonosaként a IV. rendű terhelt bejegyzésre került, és a terheltek magatartásukkal a sértettnek 3.658.000 forint kárt okoztak, amely nem térült meg.

[46] Az ingatlant 2008. május 27-én – a tulajdonosként az ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzését követő napon – a IV. rendű terhelt 4.500.000 forint vételárért eladta a tanú 1 által képviselt cégnek.

[47] Mindezek alapján megállapítható, hogy a tényállás tartalmazza a terheltek jogtalan haszonszerzésre irányuló célzatát, a tévedésbe ejtő magatartását.

[48] Jelen ügyben a büntetőjogi felelősség megállapításának alapja a terheltek azon csalárd szándéka, hogy a sértett tulajdonában álló ingatlant értékesítve annak vételárát megszerezzék.

[49] A sértettet, aki a gondolkodás zavarával járó, tudathasadásos elmezavarban szenved, ezáltal betegségéből eredően – a terheltek által felismerhetően – könnyen és kóros mértékben befolyásolható, tévedésbe ejtették a II. rendű terhelte által hangoztatott valótlán házassági szándékkal, illetve a tulajdonában álló ingatlanra kötött adásvételi szerződés elkészítésével úgy, hogy a sértett szándéka az eladásra soha nem irányult. Ez utóbbi magatartás a IV. rendű terhelthez köthető, aki az ügyvédi irodában a tényvázlatot, majd ennek alapján az adásvételi szerződés elkészíteteti az ügyvéddel úgy, hogy a sértett eladási szándékát vele nem közölte.

[50] A kár bekövetkezése, illetve ennek a tévedésbe ejtő magatartással való ok-okozati összefüggése sem lehet kétséges a jogerős ítéletben megállapított tényállás alapján.

[51] A Kúria utal arra, hogy a tényállás szerint – az indítványban foglaltakkal ellentétben – a IV. rendű terhelte által készpénzben kifizetett vételár nem a sértett részére került átadásra, abból semmilyen mértékben nem részesült.

[52] A vételár tehát nem az ingatlanát „értékesítő” (azt elvesztő) sértetthez, hanem az I., II. és V. rendű terheltekhez került.

[53] A sértettet ért kár ok-okozati összefüggésben áll a terheltek magatartásával, akik egymás tevékenységéről tudva közösen ejtették tévedésbe a sértettet oly módon, hogy a tévedésbe ejtésben a terheltek magatartásának elemei egymásba kapcsolódva két irányból alakítottak ki a sértettben valós alapot nélkülöző képzetet, aminek eredményeként olyan vagyoni jogi rendelkezést tett a szerződés aláírásával, amiből eredően őt kár érte.

[54] Mindezek alapján a Kúria – miután nem észlelt olyan eljárási szabálysértést, melynek vizsgálatára a Be. 659. § (6) bekezdése alapján hivatalból köteles – a Be. 660. § (1) bekezdése alapján tanácsulésen, a Be. 655. § (1) bekezdése szerinti összetételben eljárva a IV. rendű terhelte védője felülvizsgálati indítványának nem adott helyt, és a támadott határozatot a IV. rendű terhelte tekintetében hatályában fenntartotta.

[55] **IV.A** Be. 6. § (4) bekezdése értelmében a Kúria határozatával szemben fellebbezésnek helye nincs; felülvizsgálatát a Be. 650. § (1) bekezdés b) pont második fordulata zárja ki.

[56] A Be. 652. § (6) bekezdése szerint minden jogosult csak egyszer nyújthat be felülvizsgálati indítványt, kivéve, ha az újabb felülvizsgálati indítvány benyújtása a Be. 649. § (3)-(5) bekezdésén alapul. Az említett törvényhely (7) bekezdése szerint felülvizsgálati indítvány ugyanazon tartalommal csak egyszer nyújtható be. A Be. 656. § (4) bekezdése pedig akként rendelkezik, hogy az ugyanazon jogosult által ismételtén előterjesztett, illetve az azonos tartalommal ismételtén előterjesztett indítványt a Kúria érdemi indokolás nélkül elutasíthatja.

Budapest, 2022. november 2.

Dr. Harangozó Attila s.k. a tanács elnöke, Dr. Boros Tibor s.k. előadó bíró, Dr. Somogyi Gábor s.k. bíró